

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Marcella vidua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

cus. Vt autem corpus aptè, vt mos est, & decorè componeretur, nihil opus fuit alienis manibus: sed & manus sua sponte pectori honestè erant imposita: pedes autem erant extensi, vt decebat: supercilia verò perindè ac si adhuc viueret, aptè & eleganter erant clausa. Cùm ergò tota nocte super eam pro more cecinissent, circa auroram eam terræ mandant, quæ cælis erat verè digna, & quæ illie in thalamis habitat, & luce illa assidue fruitur, Ad gloriam patris & filij & spiritûs sancti, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Nota hunc canedi morem.

VITA MARCELLAE VIDVAE, AVTHORE D. HIERONYMO AD PRINCIPIAM VIRGINEM.

piam virginem.

Est Epistola XVI.

AEPE & multum flagitas, virgo Christi Principia, vt memoriam sanctæ foeminæ Marcellæ literis recolam, & bonum, quo diu frui sumus, etiam cæteris noscendum imitandumque describam. Satis doleo, quod hortaris spontè currentem, & me arbitraris indigere precibus, qui ne tibi quidem in eius dilectione concedam: multoque plus accipiam quam tribuam beneficij, tantarum recordatione virtutum. Nam vt hucusquè reticerem, & biennium præterirem silentio, non fuit dissimulationis, vt malè existimas, sed tristitiæ incredibilis, quæ irâ meum oppressit animum, vt melius iudicarem tacere in præsentiarum, quam nihil dignum illius laudibus dicere.

Neque verò Marcellam tuam, immò meam, & vt veriùs loquar, nostram omniumque sanctorum, & propriæ Romanæ vrbis inclytum decus, institutis rhetorum predicabo, vt exponam illustrem familiam, alti sanguinis decus, & stemmata per proconsules & præfectos prætorio decurrentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod proprium est, & eo nobilius, quod opibus & nobilitate contempta, facta est paupertate & humilitate nobilior: Orba patris morte, viro quoque post nuptias septimo mense priuata est. Cumque eam Cerealis, cuius clarum inter consules nomen est, propter ætatem & antiquitatem familiæ, & insignem, quod maximè viris placere consuevit, decorem corporis, ac morum temperantiam ambiciosus peteret, suasque longæuus polliceretur diuitias: & non quasi in vxorem, sed quasi in filiam vellet donationem transfundere: Albinaque mater tam clarum præsidium viduatæ domûs vltro appeteret, illa respondit: Si vellem nubere, & non æternæ me cuperem pudicitia dedicare, vtique maritum quærerem, non hæreditatem. Illoque mandante, posse & senes diu viuere, & iuuenes citò mori, eleganter iussit: Iuuenis quidem potest citò mori, sed senex diu viuere non potest. Qua sententia repudiatus, exemplo cæteris fuit, vt eius nuptias desperarent. Legimus in Evangelio secundum Lucam: Et erat Anna prophetissa filia Phanuelis de tribu Aser: Et hæc pro-nectæ ætatis in diebus plurimis. Vixeratque cum viro suo annis septem à virginitate sua, & erat vidua annis octogintaquatuor, nec recedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus Domino seruiens die ac nocte. Nec mirum, si videre meruit Saluatorem, quem tanto labore quærebat. Conferamus septem annos, septem mensibus: sperare Christum, & tenere: natum confiteri, & in crucifixum credere: paruulum non negare, & virum gaudere regnantem. Non facio vllam inter sanctas foeminas differentiam, quod nonnulli inter sanctos viros & ecclesiarum principes, stultè facere consueuerunt: sed illò tendit assertio, vt quarum vnus est labor, vnum & præmium sit.

Difficile est in maledica ciuitate, & in vrbe, in qua orbis quondam populus fuit, palmaque vitiorum, si honestis detraherent, & pura ac munda macularent, non aliam sinistra rumoris fabulam contrahere. Vnde quasi rem difficilissimam, & penè impossibilem optat Propheta potius, quam præsumit, dicens: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Immaculatos in via huius seculi appellat, quos nulla obscœni rumoris aura macularit: qui opprobrium non acceperint aduersus proximos suos. De quibus & Saluator in euangelio: Esto, inquit, beniuolus, siue benè sentiens de ad-

IANUAR. 21.

Mariæ se-
primo à nu-
ptijs mense
amittit.

Non vult
denuò nubere.

Luc. 2.

Psal. 118.

Palm. 14.
Matth. 5.
de ad-

de aduersario tuo, dum es in via cum illo. Quis vnquam de hac muliere, quod displiceret, audiuit, vt crederet? Quis credidit, vt non magis se ipsum malignitatis & infamiae condemnaret? Ab hac primùm confusa gentilitas est, dum omnibus patuit, quæ esset viduitas Christiana, quam & conscientia & habitu promittebat. Illæ enim solent purpuris & cerussa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare ceruicibus, & auribus perforatis rubri maris preciosissima grana suspendere, fragrare musco mure, maritosa plangere, vt tandem dominatu eorum se caruisse latentur, quarantq; alios, non quibus iuxta Dei sententiam seruiant, sed quibus imperent. Vnde & pauperes eligunt, vt nomen tantùm virosum habere videantur: qui patienter riuales sustineant: si musitauerint, ilicò proijciendi. Nostra vidua talibus vsa est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret: aurum vsque ad anuli signaculum repudiens, & magis in ventribus egenorum, quàm in marsupijs recondens. Nusquam sine matre, Nullum clericorum, aut monachorum (quod amplæ domûs interdùm exigebat necessitas) vidit absque arbitris. Semper in comitatu suo virgines ac viduas, & ipsas graues foeminas, habuit: sciens ex lasciuia puellarum sæpè de dominarum moribus iudicari, & qualis quæque sit, talium consortio delectari.

Psal. 118. Diuinarum scripturarum ardor erat incredibilis, semperq; cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de perfecto viro: Et in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem legis non in replicando, quæ scripta sunt, vt Iudeorum existimant pharisæi, sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicum: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis: omnia in gloriam Domini facientes. Et Prophetæ verba, dicentis: A mandatis tuis intellexi: Vt postquam mandata complêsser, tunc se sciret mereri intelligentiam scripturarum. Quod &

Psal. 1.

Psal. 1.

1. Cor. 10.

Psal. 118.

Ago. 1.

alibi legimus: Quia cœpit Iesus facere & docere. Erubescit enim quantum præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. Frustraq; eius lingua prædicat paupertatē, & docet elemosynas, qui Cresidiuitijs tumet, viliq; opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Illi erant moderata ieiunia, carniū abstinentia: vini odor magis, quàm gustus, propter stomachum & frequentes infirmitates. Rarò procedebat ad publicum, & maxime nobilium matronarum vitabat domos, nè cogereur videre quod contempserat: Apostolorum & martyrum basilicas secretis celebrans orationibus, & quæ populorum frequentiam declinaret. Matri intantum obediens, vt interdùm faceret, quod non volebat. Nam cum illa suum diligeret sanguinem, & abique filijs & nepotibus vellet in fratris liberos vniuersa conferre: ista pauperes eligebat, & tamen matri contraire non poterat: monilia, & quicquid supellestilis fuit, diuitibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quàm parentis animum contristare. Nulla eo tempore nobilium foeminarum nouerat Romæ propositum monachorum, nec audebat propter rei nouitatem, ignominiosum, vt tunc putabatur, & vile in populis nomen assumere. Hæc ab Alexandrinis prius sacerdotibus, papaq; Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Arriani hereseos declinantes, quasi ad tutissimam communio-

Roma tutissimam Christiane communionis portus,

nis sue portum Romam confugerant, vitam beati Antonij, adhuc tunc viuentis, monasteriorumq; in Thebaide Pachumij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat. Hanc multos post annos imitata est Sophronia & alia, quibus rectissime illud Ennianum aptari potest: Vtinam nè in nemore Pelio. Huius amicitijs fructa est Paula venerabilis. In huius cubiculo nutrita Eustochium, virginittatis decus: vt facilis æstimatio sit, qualis magistra, vbi tales discipula.

Matth. 27.

Iohan. 19.

& 20.

Mar. 16.

Iohan. 18.

Rideat forsitan infidelis lector, me in muliercularum laudibus immorari: qui si recordetur sanctas foeminas, comites Domini Saluatoris, quæ ministrabant ei de sua substantia, & tres Marias stantes ante crucem, Mariamque proprie Magdalenam, quæ ob sedulitatem & ardorem fidei, Turrizæ nomen accepit, & prima ante apostolos, Christum videre meruit resurgentem: se potius superbie, quàm nos condemnabit ineptiarum: qui virtutes non sexu, sed animo iudicamus, contemptaque nobilitatis ac diuitiarum maiorem gloriam ducimus. Vnde & Iesus Iohannem euangelistam amabat plurimum: qui propter generis nobilitatem erat notus pontifici, & Iudæorum insidias non timebat: intantum, vt Petrum introduceret in atrium, & staret solus Apostolorum ante crucem, matremque Saluatoris in sua reciperet, vt hereditatem virginis Domini, virginem matrem filius virgo susciperet.

Annis

Annis igitur plurimis sic suam transegit ætatem, vt antè se vetulam cerneret, quàm adolescentulam fuisse meminisset, laudans illud Platicum, qui philosophiam meditationem mortis esse dixit. Vnde & noster Apostolus: Quotidiè, inquit, morior propter vestram salutem. Et Dominus iuxta antiqua exemplaria: Nisi quis tulerit crucem suam quotidie, & sequutus fuerit me, non potest meus esse discipulus. Multo que antè per Prophetam spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, æstimari sumus vt oues occisionis. Et post multas ætates illa sententia: Memento semper diem mortis, & nunquam peccabis. Disertissimi que præceptum Satyrici:

Viue memor leti: fugit hora: hoc quod loquor, indè est.

Sic ergò, vt dicere cœperamus, ætatem duxit, & vixit, vt semper se crederet esse morituram. Sic induta est vestibus, vt meminisset sepulcri, offerens hostiam rationabilem, vitam, placentem Deo.

Denique cum & me Romam cum sanctis pontificibus, Paulino & Epiphano, Ecclesiastica traxisset necessitas: quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexerat ecclesiam, & verecundè nobilium fœminarum oculos declinare: ita egit, secundum Apostolum, importunè, opportunè, vt pudorem meum sua superaret industria. Et quia alicuius tunc nominis esse existimabar super studio scripturarum, nunquam conuenit, quin de scripturis aliquid interrogaret: nec statim acquiesceret sed moueret è contrario quæstiones, non vt contenderet, sed vt quærendo disceret earum solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quid in illa virtutum, quid ingenij, quid sanctitatis, quid puritatis inuenirerim, vereor dicere, nè fidem credulitatis excedam, & tibi maiorem dolorem incutiam, recordanti quanto bono carueris. Hoc solum dicam, quod quicquid in nobis longo fuit studio congregatum, & meditatione diurna quasi in naturam versum, hoc illa libauit, didicit atque possedit: ita vt post profectioem nostram, si de aliquo testimonio scripturarum esset oborta contentio, ad illam iudicem pergeretur. Et quia valdè prudens erat, & nouerat illud, quod appellat philosophi τὸ ἀγέρον, id est, decere quod facias, sic ad interrogata respondebat, vt etiam sua non sua diceret, sed vel mea, vel cuiuslibet alterius: vt in eo ipso, quod docebat, se discipulam fateretur. Sciebat enim dictum ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto: nè virili sexui, & interdum sacerdotibus, de obscuris & ambiguis sciscitantibus, facere videretur iniuriam. In nostrum locum statim audiuius te illius adhæsisse consortio, & nunquam ab illa ne transuersum quidem vnguem, vt dicitur, recessisse. Eadem domo, eodem cubiculo vsam, vt omnibus in vrbe clarissima notum fieret, & te matrem, & illam filiam reperisse. Suburbanus ager vobis pro monasterio fuit, & rus electum pro solitudine: multo que ita vixisti tempore, vt ex imitatione vestri & conuersione multarum gauderemus Romam factam Hierosolymam. Crebra virginum monasteria, monachorum innumerabilis multitudo, vt pro frequentia seruientium Deo, quod prius ignominia fuerat, esset postea gloria. Interim absentiam nostri mutuis solabamur alloquijs, & quod carne non poteramus, spiritu reddebamus. Semper obuiare epistolis, superare officijs, salutationibus præuenire. Non multum perdebat absentia, quæ iugibus sibi literis iungebatur.

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouincijs exorta tempestas, cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vlli bonorum parceret. Et quasi parum esset, hic vniuersa mouisse, nauem plenam blasphemiarum Romano intulit portui. Inuenitque protinus patella operculum, & Romanæ fidei purissimum fontem, cœno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis & in foro rerum venaliū, si ctus ariolus stultorum verberet nares, & obtorto fuste dentes mordentium quatiat: cum venenata spurcaque doctrina Romæ inuenerit, quos induceret. Tunc librorum περί ἀρχῶν infamis interpretatio, tunc discipulus ἁλιεύς & verè nominis sui, si in talem magistrum non imegisset. Tunc nostrorum διδασκαλιῶν contradictio, & phariseorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, nè per emulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem, Apostolico ore laudatam, in plerisque violari, ita vt sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeque seculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, publicè restitit: malens Deo placere, quàm hominibus. Laudat Saluator in Euangelio villicum iniquitatis, quod contra dominum quidem

1. Cor. 15.
Luc. 9.

Psal. 43.
Ecc. 7.

Perfius.

Rom. 13.

2. Tim. 4.

1. Tim. 2.

Monachorum Romæ frequentia.

Rom. 1.

Luc. 16.
frau.

fraudulenter, attamen pro se prudenter fecerit. Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam, iam ad culmina peruenisse, nec posse latere, quod multos deceperat: petunt & impetrant ecclesiasticas epistolas, vt communicantes Ecclesie discessisse viderentur. Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, nè orbis caput sub tali episcopo truncaretur: Immò idcirco raptus atque translatus est, nè semel latam sententiam, precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam: Nè oraueris pro populo isto, neque depreceris in bonum: Quia si ieiunauerit, non exaudiam preces eorum. Et si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. In gladio enim & fame & pestilentia ego consumam eos. Dicas, Quid hæc ad laudem Marcellæ? damnationis hæreticorum hæc fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia *νεπιδερξων* ingerit volumina, quæ emendata manu scorpion monstrabantur: dum acciti frequentibus literis hæretici, vt se defenderent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientia fuit, vt absentes damnari, quam presentes coargui maluerint: Huius tam gloriosæ victoria: origo Marcella est: tuque caput horum & causa bonorum, scis me vera narrare, quem nòlli vix de multis pauca dicere, nè legenti fastidium faciat odiosa replicatio, & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere. Pergam ad reliqua.

De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas veniens filius hominis inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci, qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur, ita vt Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, immò apertum patricidium, quod nò viribus, sed voluntate commisit. Et ecce vniuersa tempestas, Domino flante, deleta est, expletumque vaticinium prophetale: Auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Et illud euangelicum: Stulte, hac nocte auferetur anima tua à te: quæ autem præparasti, cuius erunt?

Dum hæc aguntur in Iebus, terribilis de Occidente rumor affertur, obsideri Romam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosque rursùm circumdari, vt post substantiam, vitam quoque perderent. Hæret vox, & singultus intercipiunt verba dictantis. Capitur vrbs, quæ totum cepit orbem: immò fame perit antequam gladio, & vix pauci qui caperentur, inuenti sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, & sua inimicem membra laniarunt, dum mater non parcat lactenti infantia, & suo recipit vtero, quem paulò antè effuderat. Nocte Moab capta est, nocte cecidit murus eius. Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt cadauera sanctorum tuorum escas volatilibus celi, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circumitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lachrymis æquare * dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perque vias sparguntur inertia passim
Corpora, perque domos, & plurima mortis imago.

Cùm interim, vt in tanta confusione rerum, Marcellæ quoque domum cruentus viator ingreditur.

Sit mihi fas audita loqui, immò à sanctis viris visa narrare, qui interfuere presentes, qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur interrogatos: cumque posceretur aurum, & desossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntaria paupertatis. Casam fustibus flagellisque aiunt non sensit se tormenta: sed hoc lachrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, nè te à suo consortio separarent, nè sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere nò poterat. Christus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locum pietas: cumque & illam & te ad Apostoli Pauli basilicam Barbari deduxissent, vt vel salutem vobis ostenderent, vel sepulcrum, in tantam lætitiã dicitur erupisse, vt gratias ageret Deo, quòd te inte-

Anastasius
Rom. Pontifex.

Hierc. 14.

Luc. 18.

Galar. 2.

Psal. 103.
& 141.
Luc. 12.

Roma capta à Gotthis.

Esa. 15.
Psal. 78.

Aeneid. 2.
* labores?

Marcella caeditur fustibus & flagellis.